

ERWIN VANMOL

Otterningen, Waals-Brabant

FDF-voorzitter Olivier Maingain wil naar eigen zeggen ook de rechten van Vlamingen in Wallonië verdedigen. *Knack* nam de proef op de som en trok naar het Waals-Brabantse Ottignies, om er faciliteiten aan te vragen. Over territoria- liteit, personaliteit en een hoop symbooldossiers.

DOOR JEROEN ZUALLAERT

We schrijven 9 september 2011. Op een persconferentie in Anderlecht spreekt FDF-voorman Olivier Maingain het verzamelde journaal toe. Het gaat over zijn geliefkoosde thema's: de uitbreiding van

Brussel en de faciliteiten voor Franstaligen in Vlaams-Brabant. Plotseling zegt Maingain iets opvallends. 'Voor mij hebben Vlamingen in Wallonië recht op faciliteiten.'

'Faciliteiten zijn een absoluut mensenrecht', vindt ook Damien Thiéry, FDF-

burgemeester van de faciliteitengemeente Linkebeek. '86 procent van de bevolking hier is Franstalig. Zij maken dagelijks gebruik van die faciliteiten.' Franstalige *hardliners* die opkomen voor de rechten van migratiezuchtige Vlamingen, het lijkt de wereld op zijn kop. Toch schuilt er een zekere logica in die houding. 'De Franstalige partijen voelen niet de noodzaak hun territorium eentalig te houden', zegt Pascal Delwit, (Franstalig) politicoloog aan de ULB. 'Nieuwe faciliteiten voor Vlamingen in Wallonië zouden een argument zijn om de faciliteiten in de Vlaamse Rand uit te breiden.'

Over faciliteiten

Als taalfaciliteiten al een mensenrecht zouden zijn, is het in België bijzonder moeilijk om mensenrechten te verwerven. Het concept 'faciliteitengemeente' ontstond in 1963, meteen ook de laatste keer

dat faciliteiten officieel werden toegekend. Bovendien zijn ze omstreden. 'Er wordt vaak gezegd dat ze de integratie tegenwerken', zegt Dave Sinardet, politicoloog aan de Universiteit Antwerpen. 'Maar eigenlijk is dat nog nooit bewezen.' Maingain wijst die suggestie met nadruk van de hand. 'Het heeft niets met integratie te maken', aldus de FDF-voorzitter. 'Wij gaan uit van de logica dat een administratie ten dienste staat van de bevolking. De Vlaamse partijen denken daar blijkbaar anders over.'

Ook over hoe die faciliteiten juist moeten functioneren, zijn de meningen verdeeld. Vlaamse partijen beschouwen de faciliteiten doorgaans als een uitdovende maatregel, de Franstalige partijen zien ze als een erkenning van de Franstalige minderheid in Vlaanderen. Het is een discussie waarop geen eenduidig antwoord bestaat. 'De besluittekst van 1963 is zodanig opgesteld dat zowel de Vlamingen als de Franstaligen het akkoord op hun manier kunnen interpreteren', zucht Delwit. 'Wanneer Vlaamse en Franstalige partijen niet tot een eenduidige oplossing komen, formuleren ze het akkoord zodanig dat beide taalgroepen hun eigen idee verwezenlijkt denken te zien. Dat is nu eenmaal traditie in de Belgische politiek. Omdat het nu toch niet te achterhalen is, is die discussie vandaag louter symbolisch.'

Drie procent

Tradities zijn er om doorbroken te worden. Laten we daarom de logica eens omdraaien. Een redenering ex absurdo. Een vormexperiment. Concreet: een Vlaming (bijvoorbeeld een *Knack*-journalist) die migreert naar een gemeente in Wallonië en daar faciliteiten eist. Niet omdat hij zich niet zou willen integreren, louter uit nieuwsgierigheid. Als faciliteiten inderdaad een kwestie van burgerrechten zijn, zoals Maingain beweert, kan het niet moeilijk zijn om die rechten te verwerven.

Onze keuze valt op Ottignies, deelgemeente van Ottignies-Louvain-la-Neuve, in Waals-Brabant. Ottignies is in Wallonië de snelst groeiende gemeente qua inwonersaantal. Een *ville à la campagne* met ambitie. 'Wij willen ooit hoofdstad van Wallonië worden', zegt Ecolo-burgemeester Jean-Luc Roland met een knipoog.

Wanneer we hem met onze (nogal ongewone) vraag naar faciliteiten confronteren, doet Roland er even het zwijgen toe. 'Eigenlijk weten we niet hoeveel Nederlandstaligen in Ottignies wonen', moet

Roland toegeven. 'De bevolkingslijsten vermelden de nationaliteit van onze inwoners, niet hun moedertaal. Maar ik schat dat ze minstens met driehonderd zijn.' Een kleine berekening. Ottignies zelf heeft ongeveer 9500 inwoners. Minstens drie procent dus. Dat lijkt weinig, maar dat hoeft geen probleem te zijn. 'Eigenlijk heb je maar een paar procenten nodig om

Ketters en kruisvaarders van het personaliteitsbeginsel

'De basisbeginselen van elk goed bestuur steunen op het uitsluitende gebruik van één enkele taal.'
(Charles Rogier, 1832)

'Leve de administratieve scheiding.'
(Émile Dupont, 1910)

'Franstaligen in Vlaanderen zijn een minderheid die beschermd moet worden.'
(Olivier Maingain (FDF), 2002)

'Als dank beloof ik de Vlamingen in Voeren verregaande faciliteiten.'
(José Happart (PS), als reactie op een bijlage in Het Belang van Limburg, die Voeren per ongeluk bij de provincie Luik had ingedeeld, in 2010)

'De taalgrens van 1963 is een sociologische en historische vergissing.'
(Joëlle Milquet (CDH), 2010)

'Wij hebben nooit om die taalgrens gevraagd.'
(Damien Thiéry (FDF), 2011)

aanspraak te maken op faciliteiten', nuanceert Delwit.

'Principieel heb ik er geen probleem mee dat Nederlandstaligen faciliteiten zouden krijgen in Ottignies', stelt Roland. 'We proberen nu al het contact te vergemakkelijken. Zo heeft de website van de gemeente ook een Nederlandstalige versie.' De burgervader uit echter een praktisch bezwaar. 'Dan zouden we alle stadsdocumenten moeten vertalen. Daarvoor hebben we het personeel niet.'

Een terechte opmerking. Een korte wandeling door het centrum van Ottignies leert dat geld er beter besteed kan worden dan aan ambtenaarslonen. Hoe doen ze dat eigenlijk in Linkebeek? 'Wij hebben een interne dienst die dat allemaal vertaalt', zegt Damien Thiéry, die zich niet wendt uit te laten over de eventuele kostprijs. 'Je kunt geen prijs plaatsen op mensenrechten.'

Hoe zeg je dat trouwens in het Nederlands, Ottignies? Een snelle blik op een vertalend woordenboek brengt geen soelaas. Je moet als migrerende Vlaming blijkbaar alles zelf doen. Laten we het voorlopig dan maar bij Otterningen houden. In een faciliteitengemeente mogen naambordjes immers vertaald worden.

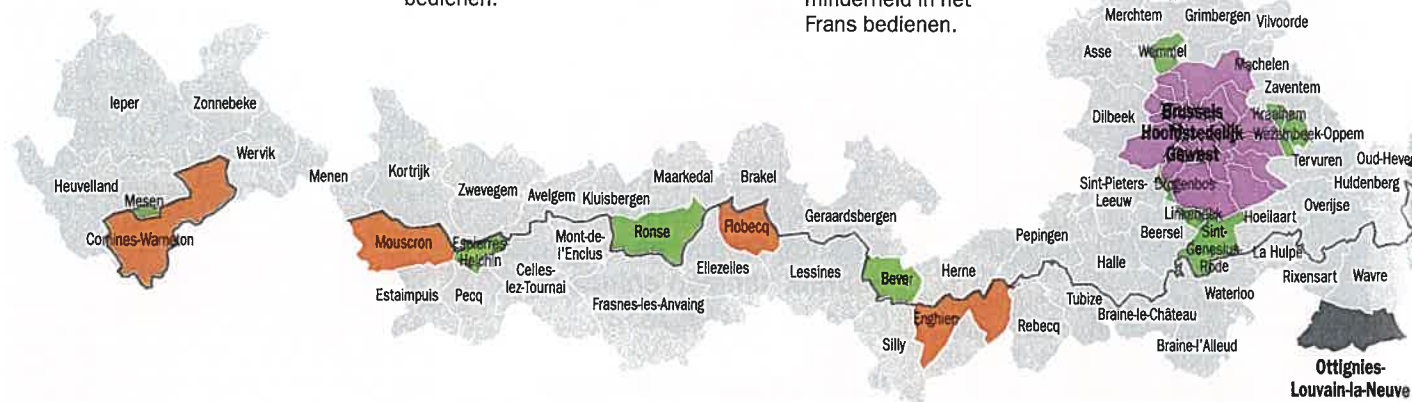
Otterningen

Want we zijn er nog lang niet. 'De taalwetgevingen zijn een federale aangelegenheid', waarschuwt Delwit. 'U zal dus aan beide kanten van de taalgrens medestanders nodig hebben.' 'De burgemeester kan niet zelf beslissen om in zijn gemeente faciliteiten toe te kennen', bevestigt Sinardet. 'Als hij dat zou doen, dreigt hij te worden aangeklaagd voor het niet-respecteren van de taalwetgeving.' Iets wat we de brave man niet willen aandoen.

Een korte telefoonronde onder de Vlaamse partijen drukt ons met de neus op de feiten: er is geen enkele Vlaamse partij die de faciliteiten wil uitbreiden. Vlaamse partijen die hun eigen volk 'mensenrechten' ontzeggen, het is ver gekomen in ons land. Zowel Vlaamse als Franstalige partijen komen op voor de belangen van hun taalgroep, maar doen dat op een volstrekt verschillende manier. 'Vlaanderen ijvert voor een eentalig grondgebied', verklaart Delwit. 'Daardoor 'lossen' Vlaamse partijen Vlamingen zodra ze over de taalgrens trekken. Dat komt bij Franstaligen vreemd over, omdat hun partijen de belangen van hun taalgroep ook over de taalgrens verdedigen.' In andere woorden: een Vlaming die de taalgrens oversteekt, ▶

- 1846** De eerste talentelling, als onderdeel van de volkstelling. België is dan nog een eentalige, unitaire staat.
- 1898** Nederlands en Frans krijgen een gelijkwaardig statuut als officiële taal, de zogenaamde Gelijkheidswet.
- 1921** Taalregime van een gemeente wordt bepaald door de resultaten van de talentellingen. Gemeenten waar minstens 20 procent andersstaligen wonen, worden verplicht de minderheid in de eigen taal te bedienen.
- 1932** Het minderheidsquotum wordt opgetrokken van 20 naar 30 procent.
- 1932** Laatste talentelling, waarvan de resultaten pas in 1954 bekend worden gemaakt.
- 1947** Op basis van de resultaten van de telling van 1947 worden Evere, Ganshoren en Sint-Agatha-Berchem bij Brussel gevoegd. Drogenbos, Kraainem, Linkebeek en Wemmel moeten hun Franstalige minderheid in het Frans bedienen.
- 1954** Vlaanderen boycot de geplande talentelling.
- 1961** De talentellingen worden afgeschaft.

Faciliteiten: een geschiedenis

Faciliteitengemeenten zijn gemeenten waar inwoners hun contacten met de overheid kunnen voeren in een andere landstaal dan de lokale bestuurstaal. Ook berichten in stations van de NMBS worden in beide talen weergegeven. Plaatsnamen en straatnoms mogen vertaald worden. In sommige faciliteitengemeenten, zoals in Linkebeek, is er ook anderstalig (lager) onderwijs.

België heeft in totaal 27 faciliteitengemeenten. Franstaligen hebben faciliteiten in twaalf Vlaamse en negen Duitstalige gemeenten. Nederlandstaligen hebben in vier Waalse gemeenten faciliteiten, Duitstaligen hebben faciliteiten in Malmédy en Waimes.

► is voor de Vlaamse partijen geen Vlaming meer. Een Franstalige die de grens oversteeft, zien de Franstalige partijen nog steeds als electoraal wingebied.

Als ik dus in Otterninge ga wonen, is de FDF de meest Vlaamsgezinde partij waarop ik kan stemmen. Aan de basis van die absurditeit ligt de schijnbaar eeuwige tegenstelling tussen territorialiteit en personaliteit. Ruw gesteld gaan Vlaamse partijen uit van het principe dat burgers moeten conformeren met het taalgebied waarin ze wonen. Franstalige partijen argumenteren dat de persoonlijke rechten van een inwoner belangrijker zijn. Dat onderscheid lijkt eeuwen oud, maar is eigenlijk behoorlijk recent. 'Toen in het begin van de vorige eeuw honderdduizenden Vlamingen naar het welvarende Wallonië migreerden, stonden de Franstalige partijen wel op het territorialiteitsbeginsel', zegt ex-journalist en Walloniëkenner Guido Fonteyn. 'In Wallonië heerste toen de vrees dat die honderdduizenden Vlamingen om taalrechten zouden gaan vragen. Dat is echter nooit gebeurd. De Vlamingen hadden hun

Wordt Olivier Maingain de verdediger van de Nederlandstaligen in Wallonië?

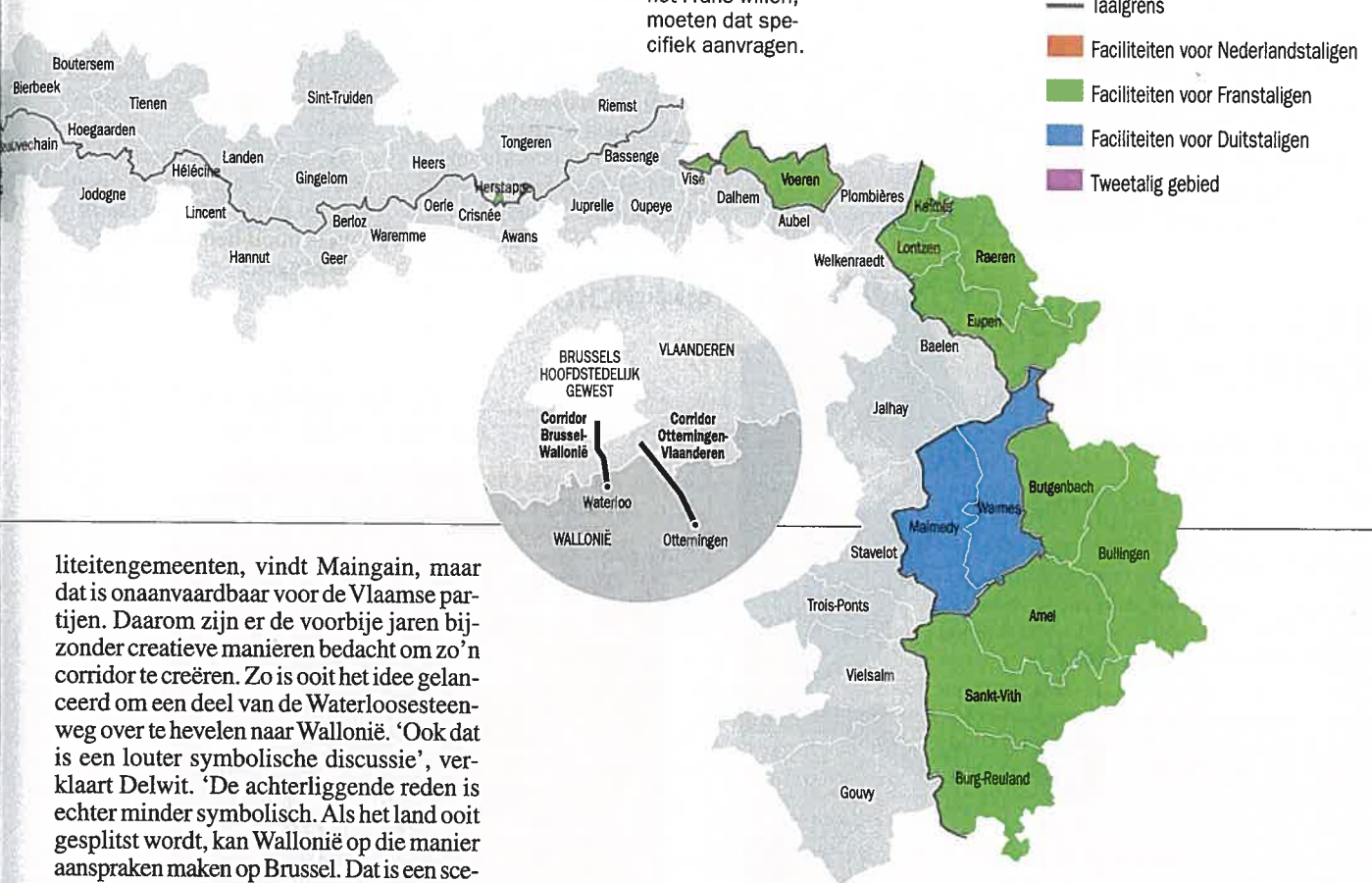
eigen culturele verenigingen en kranten, maar hebben zich gaandeweg aangepast.'

Corridor

Als het niet lukt met de Vlaamse partijen, moeten Nederlandstaligen hun burgerrechten op een andere manier verdedigen. Tijd voor de grove middelen: een Vlaamse corridor tussen Vlaanderen en Otterninge. Een Waalse corridor is immers al langer een Franstalige eis. De eenvoudigste manier daarvoor is Brussel uit te breiden met de faci-

- 1963** De taalgrens (wettelijk vastgelegd in 1962) wordt van kracht. Gemeenten waar minstens 30 procent andersstaligen wonen, worden faciliteitengemeenten. Dat gebeurt op basis van de talentelling van 1947.
- 1970** De taalgebieden worden grondwettelijk vastgelegd. De zes faciliteitengemeenten rond Brussel worden nu dus officieel Nederlandstalig gebied.
- 1988** Het faciliteitenbeginsel wordt vastgelegd in de Grondwet.
- 1997** De rondzendbrief Peeters, opgesteld door toenmalig Vlaams minister van Binnenlandse Zaken Leo Peeters, verplicht Vlaamse faciliteitengemeenten de taalfaciliteiten in de enge zin toe te passen. Fransstaligen die hun documenten in het Frans willen, moeten dat specifiek aanvragen.
- 2006** De burgemeesters van de faciliteitengemeenten Kraainem, Wezembeek-Oppem en Linkebeek versturen Franstalige kiesbrieven.

Omdat dat in strijd is met de rondzendbrief Peeters, blijven de 'balorige burgemeesters' tot op heden niet benoemd.

liteitengemeenten, vindt Maingain, maar dat is onaanvaardbaar voor de Vlaamse partijen. Daarom zijn er de voorbije jaren bijzonder creatieve manieren bedacht om zo'n corridor te creëren. Zo is ooit het idee gelanceerd om een deel van de Waterlooosesteenweg over te hevelen naar Wallonië. 'Ook dat is een louter symbolische discussie', verklaart Delwit. 'De achterliggende reden is echter minder symbolisch. Als het land ooit gesplitst wordt, kan Wallonië op die manier aanspraken maken op Brussel. Dat is een scenario waarmee Franstalige partijen steeds meer rekening houden.'

Een Vlaamse corridor ligt dan weer gevoelig bij de Franstaligen, hoewel zowel MR als CDH tot voor kort geregeerd een Waalse corridor eiste. 'Dat wordt moeilijk', antwoordt Roland peinzend. 'Daarover beslis ik niet alleen.' Allemaal goed en wel, maar daarmee zijn onze Vlaamse burgerrechten nog niet gewaarborgd.

Na lang overleg gaat Roland overstap. 'Er is een rechtstreekse spoorlijn tussen Otterninge en Brussel. Zoals u weet, valt spoorinfrastructuur onder de verant-

woordelijkheid van Infrabel, een federaal overheidsbedrijf. Dus eigenlijk kunt u dat al als een soort corridor beschouwen.' Het is niet ideaal, maar als minderheid heb je niets te eisen. Bovendien heeft het voorstel iets van de tweetalige kamer in de Raad van State, die zich voortaan over de betwiste burgemeesterschappen in de Vlaamse Rand zal uitspreken. Een andere mogelijke tegemoetkoming aan de Nederlandstaligen zijn de vriendschappelijke contacten tussen Otterninge en Leuven. 'Louis Tob-

back heeft al eens het idee geopperd om zusterstad te worden met Leuven, omwille van de geschiedenis met Louvain-la-Neuve. Dat zou een prachtig gebaar zijn. Symbolisch, maar van grote waarde.'

Alweer een symbooldossier, alsof we er daar nog niet genoeg van hebben in België. Een migrant zou er op den duur al zijn 'burgerrechten' voor opgeven. Zoals de Amerikaanse komiek George Carlin het ooit zei: 'I leave symbols to the symbol minded.' Faciliteiten voor Nederlandstaligen in Otterninge, het zal nog wel even duren. ■